

10. Romanenko Ye. Dialogichna vzaemodiya gromadskosti ta organiv derzhavnoi vladi u protsesi formuvannya derzhavnoi politiki / Ye. Romanenko // Aktualni problemi derzhavnogo upravlinnya. – 2014. – Vip. 2. – S. 50-54.
11. Slisarenko I. Pablik rileyshnz u sistemi komunikatsii ta upravlinnya: [navch. posib.] / I. Yu. Slisarenko. – К. : MAUP. 2001. – 104 s.
12. Uchast gromadskosti u protsesi priynyattya rishen na mistsevomu rivni : posib. – К. : Lenvit. 2012. – 64 s.

Бухтатый Александр

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ ЗАДАЧИ ФОРМИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ КОММУНИКАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ В УСЛОВИЯХ ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

В статье исследуются вопросы демократического развития современного общества в аспектах становления, формирования и развития функции публичной коммуникации европейских стран. Определяется, что все процессы демократического управления неразрывно связаны с аспектами создания, поиска, накопления, хранения и распространения общественно значимой информации, а поэтому существует потребность в поиске четкой аргументации и логической доказательной базы в взаимосвязи между развитием демократии и функции публичных коммуникаций.

Ключевые слова: государственная коммуникационная политика, доступ к публичной информации, участие в управлении государственными делами.

Bukhtaty Olexander

STRATEGIC CONCERNS OF FORMATION A MODERN STATE POLICY IN PUBLIC COMMUNICATIONS: ANALYSIS, PROBLEMS AND PROSPECTS

The article examines the views and positions of national researchers and scholars on strategic concerns of formation a state policy in public communications in Ukraine. It is defined that the processes of democratic governance are inextricably connected with the aspects of creation, retrieval, accumulation, storage and dissemination of public information, so there is a need for reform of fundamentals and approaches to strategic principles of the state policy.

Keywords: public communication, access to public information, participation in administration of state affairs.

Одержано 18.05.2017

УДК 316.77:[323.242(477)«2013/2014»

*Вакулич Володимир
(Переяслав-Хмельницький)*

ВПЛИВ МЕДІА НА РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У СУСПІЛЬСТВІ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ 2013–2014 РОКІВ)

Стаття присвячена аналізу впливу соціальних комунікацій на революції XXI ст., зокрема й на хід подій, що призвели до Революції Гідності у кінці листопаду 2013 р. в Києві. На думку автора, без телебачення, мережі Інтернет, інших інформаційних засобів події тих днів не могли б мати революційного розвитку, не сформувалася б модель суспільства з новими підходами.

Ключові слова: Майдан, соціальні комунікації, революція.

Протягом останніх років з'явилося чимало публікацій про причини та хід Революції гідності. На думку Ф. Рудича, режим Януковича сконцентрував владні повноваження, політична опозиція маргіналізувала.

Україна в 2013 році посідала 144-те місце зі 177 країн світу за рівнем корупції в державному секторі [68]. Як стверджує О. Валевський, під впливом корупції відбувалася приватизація державних органів влади, їх розподіл між регіональними та сімейними кланами [15].

Політика Президента і Уряду призвела до деградації фінансової системи. Так, на кінець 2010 р. золотовалютні резерви НБУ становили \$ 33.3 млрд, а на кінець 2013 р. – 18.8 млрд.

Україна підписала принизливі Харківські угоди, згідно яких термін перебування Чорноморського флоту Російської Федерації у Севастополі було подовжено до 2042 р. з автоматичним продовженням на 5 років.

Міжнародна неурядова організація «Freedom House» за результатами дослідження у 2010 р. виключила Україну з категорії вільних держав.

Набирало темпів засилля російськомовного культурно-інформаційного продукту: загальнодержавні телеканалами транслювали російські святкові передачі, телерадіоэфір заповнили російські «зірки».

За результатами соціологічних досліджень, проведених наприкінці 2013 р., був виявлений високий рівень недовіри до головних владних інститутів держави. Населення не довіряло Верховній Раді України (45,1 %), Президенту України (45 %) та судам (44,9 %). Показник недовіри до міліції становив 70 відсотків [61, с. 49].

За показниками Індексу світової конкурентоспроможності Світового економічного форуму Україна посідала 130 місце серед 144 країн у категорії «ефективність уряду», 103 місце в категорії «прозорість формування державної політики» та 115 місце в категорії «тягар державного регулювання».

Великі надії поклало суспільство на підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Однак 21 листопада Кабінет Міністрів України на своєму засіданні «в інтересах національної безпеки» призупинив процес підготовки до підписання Угоди.

Першими запротестували студенти Києва та Західних областей України. У понеділок, 25 листопада, понад 10 тисяч студентів вийшли на мітинг у центрі Львова. У вівторок вони знову мітингували. Також студенти пікетували Львівську облдержадміністрацію.

26 листопада у Києві розпочався страйк студентів Києво-Могилянської академії на знак протесту проти призупинення євроінтеграції України. Студенти зібралися у столичному парку ім. Т. Шевченка. До них приєдналися групи студентів інших столичних вишів. Згодом студенти рушили колоною в центр Києва на Майдан до монумента Незалежності.

Варто наголосити на тому, що студенти не поспішали підтримувати політиків. «Студенти Могилянки і так приходили на Майдан, але вирішили тепер приходити організованими колонами, з університетськими символами. Ми виходимо без жодних політичних гасел, просто за асоціацію з ЄС. Нас не підтримує жодна політична партія, ми самі організувалися», – пише Медовник [59].

Крім того, у багатьох державах світу українська діаспора вийшла на вулиці, щоб підтримати Україну, зокрема у Чехії, Італії, Латвії, Литві, США, Канаді, Угорщині, Німеччині, Франції, Великій Британії, Австрії, Грузії, Польщі, Швеції, Норвегії.

Влада заднім числом намагалася виправдати свої дії. Зокрема, 28 листопада з'явилося відео неформального спілкування Януковича з канцлером Німеччини Ангелою Меркель, президентом Литви Далі Грибаускайте. Янукович розповідав Меркель, що в країні економічна ситуація дуже складна, що є дуже великі загрози. «Я хотів би, щоб ви мене почули. Я три з половиною роки один. В дуже нерівних умовах з дуже сильною Росією був один на один» [37].

Важко коментувати таку заяву, бо неозброєним оком було видно, що й чимало озвучених позицій домовленостей з Євросоюзом не були глибоко опрацьовані, особливо фінансова й економічна складові. Для прикладу, в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі, майже всі ключові підрозділи очолювали корупціонери з проросійськими орієнтирами, байдужим ставленням щодо майбутнього України. До всього і стара напіврозвалена радянська апаратна машина була зовсім непідготовленою для вирішення непростих питань євроінтеграції.

Тобто ситуація носила протестний характер і в той же час, на думку автора, не мала загрози перерости у революційні дії.

Увечері 29 листопада 2013 р. у мене була нагода бачити Майдан Незалежності, спілкуватися з колегами і друзями, які працювали в ЗМІ, урядових та наукових установах, у тому числі і в Адміністрації Президента. Мітинуючі були від нас за кілька десятків метрів, їх було небагато, поводити себе спокійно, складалося враження, що вони згортатимуть свої виступи. І хіба на рівні відчуттів атмосфера біля Майдану Незалежності справляла неспокій через присутність людей підозрілої зовнішності у спортивному одязі.

Хід подій змінив наступний день. Як зазначалося в інформаційних повідомленнях, у ніч проти 30 листопада начальник ГУМВС України в Києві В. Коряк віддав наказ на силовий розгін Євромайдану в Києві [58].

О 4 годині ранку, коли на Майдані Незалежності перебувало близько 100 протестувальників, площу оточили 300 озброєних спецзасобами бійців «Беркуту» та з надмірним застосуванням сили витіснили людей з Майдану: людей били кийками та ногами. Внаслідок розгону було травмовано 84 протестувальника, в тому числі 17 студентів [56]. Частина протестантів знайшла притулок у Михайлівському золотOVERХОМУ монастирі.

Не відчував народного гніву хіба що Прем'єр-міністр України М. Азаров, який під час розмови з Генсеком Ради Європи Торбйорном Ягландом заявив: «На площі не було студентів, там були добре підготовлені провокатори» [2]. І керівництво «Беркуту» зайняло цинічну, брехливу позицію. Командир київського Беркуту полковник Сергій Кусюк розповів, що демонстрації мирної не було, «Беркут» тільки оборонявся, ні за ким не ганявся і взагалі діяв в рамках закону.

Слова захисту щодо себе можна говорити. От тільки куди подіти записані різними джерелами інформації розправу над мирними мітингувальниками. На думку автора, без зорового сприйняття зафільмованої розправи «Беркуту» події не мали б такого розвитку. Це вже пізніше будуть судження і справедливі, що Український Євромайдан стимулював «стару Європу» до оновлення й морального відродження, змусив її згадати про ті цінності, заради яких Європа, власне, об'єднувалася, що стали актуальним символом перемоги громадянського суспільства, символом громадянської співпраці, що значна частина населення перетворилася буквально за кілька місяців на ініціативних громадян, зуміла подолати апатію, байдужість, зневіру, аполітичність і, головне, – страх перед владою (замінити його готовністю до подвигу заради принципів та ідеалів).

Зафільмовані побої – головний каталізатор початку Революції гідності, а все, що відбувалося потім підверсталось. Цей феномен Майдану важливий для розуміння еволюції революцій початку ХХІ століття, пов'язаний насамперед з мирним вирішенням наболілих проблем суспільства.

Чого не скажеш про революції одного-двох століть назад, які перетворювалися у криваві побоїща. У Франції за чверть століття революція забрала від 3,5 до 4,5 млн. чоловік при населенні країни 25 млн. чоловік.

У Росії з 1917 по 1923 рік померло 29,5 млн. чоловік, майже половина з них – жертви громадянської війни. З 1929 по 1933 рік померло 18,4 млн. чоловік.

Перелік втрат на барикадах революцій можна продовжувати. Інша картина спостерігається на кінець ХХІ ст.

І знову ж в поведінці людей на рубежі ХХ–ХХІ ст. відчувається діяльність соціальних комунікацій. Не без них відбулися «кольорові революції» в Сербії, Грузії, Киргизії, Болгарії, Молдавії, Азербайджані, Вірменії, Узбекистані. Дослідники особливу увагу звертають на інформаційно-психологічні впливи, мережний процес, що активно використовує соціальні мережі для легітимації своїх цілей і завдань.

Особливу роль соціальні мережі відіграють у контексті створення умов для проведення змін у суспільній свідомості завдяки поширенню позиції умовної більшості однодумців. У результаті, спираючись на сукупність своїх поглядів, вони впливають на інформаційний простір, у тому числі деструктивними способами, провокуючи широкий загальний на суспільний резонанс і різного роду дії, що можуть призвести до непередбачуваних наслідків.

Проблеми деструктивних впливів через соціальні мережі та шляхи протидії викликам в інформаційному середовищі країни вивчає багато вітчизняних і зарубіжних вчених. Зокрема, в цьому напрямі працюють К. І. Беляков, В. М. Бутузов, В. Д. Гавловський, А. І. Марущак, О. О. Поляруш, Г. Г. Почепцов, В. П. Шеломенцев та інші.

Рушійною силою протесту на Майдані були громадяни найрізноманітніших соціальних прошарків і географії. За результатами соціологічних опитувань, проведених Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, у грудні 2013 р., протестувальники були представлені мешканцями Києва і приїжджими у співвідношенні 50:50. Абсолютна більшість приїжджих учасників (92%) заявили, що приїхали самотужки і тільки приїзд 6% був організований громадською організацією або громадським рухом та 2% – однією з партій.

Абсолютна більшість учасників Майдану (92%) не належала ані до жодної з партій,

громадських організацій та рухів. Середній вік учасника Майдану – 36 років (38 % – віком від 15 до 29 років, 49 % – 30–54 роки, 13 % – 55 років і старше. За освітнім рівнем на Майдані переважали люди з вищою освітою (64 %), з середньою та середньою спеціальною – 22 %, незакінченою вищою – 13 %, неповною середньою – менше 1 %.

За родом занять серед учасників Майдану найбільшу групу – 40 % – становили спеціалісти з вищою освітою, 12 % – студенти, 9 % – підприємці, 9 % – пенсіонери, 8 % – керівники, 7 % – робітники [9].

Соціальна і політична структура протестувальників також свідчить про те, що цей конфлікт не був конфліктом влади та опозиції, а був конфліктом суспільства та політичного класу, що й пояснює низьку підтримку учасниками Майдану лідерів опозиції.

Сьогодні в світі налічується понад 2 млрд користувачів мережі Інтернет. Понад 80 % їх охоплюють соціальні мережі. Близько половини з них створили свої профілі в Facebook. Таким чином, онлайн середовище, користувачі якого стали не лише споживачами, але й активними творцями нової інформації, істотно змінило принципи взаємодії як окремих особистостей, так і цілих спільнот. За останній час у деяких країнах (Туніс, Єгипет, Лівія, Сирія, Білорусь, Росія, Україна) соціальні мережі вплинули (чи намагались вплинути) на стан державних справ, правлячі еліти та саму громадянську свідомість населення [1, с. 4].

Безумовно, основним фактором підвищеної уваги до соціальних мереж є інформація, яка в них циркулює. У зв'язку з цим, її зміст і форми подачі, які гарантовано розраховані на певну реакцію користувачів, формуються господарями своєрідних вузлових точок. Прикладом цього можуть бути сервери соціальних мереж Facebook і Twitter, котрі знаходяться під контролем американських спецслужб. За даними британської газети The Guardian, за допомогою цих соціальних мереж здійснюється цілеспрямована пропагандистська робота серед користувачів. Центром управління даною програмою є база ВВС США «Мак-ділл», розташована в штаті Флоріда. В ній задіяні близько 50 операторів, кожен з яких щоденно контролює близько 10 «агентів впливу», які зареєстровані в різних частинах світу і ведуть інформаційну війну за всіма правилами політтехнологій руйнування держав. Причому програмою передбачено заборону впливу цих програм на американську аудиторію, для чого не допускається поширення інформації, що міститься в них, англійською мовою. Мова діяльності обирається в залежності від країни, яка опинилась в зоні інтересів США. Таким чином, цілі регіони активно втягуються в інформаційно-мережеві війни, які стали ефективним знаряддям впливу на великі групи людей, їх поведінку, керування їх мотивацією. Як свідчить практика, в усіх країнах, де велась інформаційно-мережева війна, «революційні виступи» були спровоковані інформаційними атаками з соціальних мереж, а протестний «флешмоб» був організований шляхом розсилки повідомлень про мітинги і протестні акції, проведення яких передбачається [44] через соціальні мережі, електронну пошту, мобільні телефони.

Найбільш глибоко до аналізу викликів інформаційної революції підійшов німецький соціальний філософ і психолог Еріх Фромм (1900–1980 рр.) у своїй фундаментальній праці «Анатомія людської деструктивності» (1973 р.). Він звернув увагу на те, що людині як істоті важливо спиратися на певну систему моральних координат – розділити добро і зло, щоб протистояти зовнішнім обставинам. Коли людина чітко ідентифікує себе з певним суспільством, бачить себе частиною якоїсь групи або колективу, вона «обростає моральними коренями», оскільки суспільство пропонує йому певну систему координат, яка допомагає всім колективно вижити у найскладніших ситуаціях.

Події, що відбулися на Майдані Незалежності у м. Києві в ніч з 29 на 30 листопада 2013 р., та події січня-лютого 2014 рр., окрім електронних ЗМІ, активно висвітлювалися друкованими інформаційними засобами.

Значну увагу висвітленню подій в Україні восени 2013 – взимку 2014 рр. присвятили у своїх статтях журналісти провідних видань, зокрема, газети «Урядовий кур'єр» – П. Беба [12], К. Мацегора [35], Ю. Медуниця [36], В. Процишин [45]; «Голос України» – О. Кучерява [31], С. Лавренюк [32]; «Комсомольская правда в Україні» – Е. Галаджий [18], Д. Дерій [19], О. Дубовик [24]; «Российская газета» – П. Дульман [22], Е. Грушин [43]; «Сегодня» –

А. Захарова [24].

Водночас, події, пов'язані з суспільно-політичними протестами, які висвітлювались в усіх ЗМІ, мали певне тональне забарвлення: позитивні до влади, негативні до влади, негативні до опозиції, стримані до опозиції, негативні до МВС, позитивні до МВС, негативні до мітингувальників, позитивні до мітингувальників, нейтральні тощо.

Особливо цікавим є контент-аналіз друкованих засобів масової інформації під час висвітлення подій у період листопада 2013 – лютого 2014 рр. деякими українськими та російськими друкованими ЗМІ, зокрема, газетами «Урядовий кур'єр», «Голос України», «Комсомольська правда в Україні», «Факты», «Сегодня», «Московский комсомолец», «Российская газета» та «Коммерсант» (Росія). Переважна більшість цих видань зайняла провладну позицію або ж намагалась висвітлювати події з нейтрального боку, при цьому не надаючи переваги опозиції. Позиційність видань чітко прослідковується в публікаціях, що виходили на шпальтах газет у період найгостріших зіткнень, зокрема 30 листопада 2013 р. під час спроби розгону Євромайдану; 1 грудня 2013 р. під час зіткнень мітингувальників з правоохоронними органами на вул. Банковій; 19–22 січня 2014 р. під час протистояння на вул. Грушевського та 18–20 лютого – на вул. Інститутській. Так, офіційна газета Кабінету Міністрів України «Урядовий кур'єр» з початку зіткнень на вулиці Банковій 1 грудня 2013 р. зайняла різко негативну позицію відносно радикально налаштованих мітингувальників, зайнявши при цьому стримано негативну позицію до МВС та абсолютно стриману до влади [39, с. 2].

Водночас, виступ М. Азарова 4 грудня 2013 р. у Верховній Раді стосовно кадрових змін уряду та суспільно-політичної ситуації в країні дав змогу редакторам «Урядового кур'єру» висвітлити цей виступ на користь влади, при цьому різко негативно оцінити дії опозиції, перекладаючи на неї провину за розпалювання конфлікту [3, с. 6]. Загалом протягом грудня 2013 р. позиція газети «Урядовий кур'єр» залишалася позитивною до дій влади та переважно негативною до дій опозиції та протестувальників [66, с. 3; 36, с. 2]. Така позиція видання яскраво свідчить про те, що ще в грудні 2013 р. команда Януковича міцно трималася на владних позиціях і мала абсолютний вплив на цю газету.

Однак січневі події на вул. Грушевського у 2014 р., політика невизначеності влади та вичікувальна позиція Майдану дещо змінили позицію «Урядового кур'єра». Зокрема, у публікації під назвою «Коктейлем молотова» – по Конституції? та «Зверненні Президента до Українського народу» газета різко зайняла нейтральну позицію до влади та МВС, але водночас не змінила стримано негативного ставлення до опозиції та протестувальників [45, с. 2; 26, с. 1]. Подібної політики редакція газети «Урядовий кур'єр» дотримувалася до 20 лютого 2014 р. Підтвердженням цьому є наступні статті видання: «Агресія у День Соборності двічі деструктивна» від 23.01.2014 [1, с. 2], «Такого масштабного протистояння столиця ще не знала» від 19.02.2014 р. Незважаючи на те, що вже на початок 19 лютого 2014 р. на Майдані було з півсотні вбитих та сотні поранених владою громадян, автори публікації продовжували звинувачувати мітингувальників у збройних нападах на будівлі органів державної влади, організації та підпалах будинків, завданні важких тілесних ушкоджень правоохоронцям, застосуванні вогнепальної зброї тощо [35, с. 2]. Лише після падіння режиму Януковича, 21 лютого 2014 р. газета «Урядовий кур'єр» зайняла негативну позицію до влади та нейтральну – до опозиції, зокрема, у статті «Мова дипломатів може бути різкою» від 21.02.2014 р. було піднято питання про введення санкцій проти винних у насиллі над протестувальниками [11].

Інше періодичне видання офіційна газета Верховної Ради «Голос України» зайняла дещо іншу позицію під час висвітлення революційних подій в Україні у листопаді 2013 – січні-лютому 2014 рр. Зокрема, під час зіткнень мітингувальників з силовиками на вул. Банковій 1 грудня 2013 р. редакція газети «Голос України» у публікаціях «Кабінет Міністрів у блокаді» та «Звернення Президента до українського народу» [28] висловила цілковиту підтримку до дій влади та переважно негативну до дій опозиції. Водночас, силовий метод розв'язання суспільно-політичних проблем в Україні викликав негативну реакцію у видання. Так, автор статті «Насильство не може бути методом розв'язання проблем» А. Шевченко висловила негативну

позицію до дій влади [62, с. 1]. Найбільш негативно дії влади на сторінках газети «Голос України» охарактеризував С. Лавренюк у статті «Хрещення водою, вогнем та сльозогінним газом», де автор цілковито засудив жорстоке насилля влади над народом. При цьому, у статті прослідковується нейтральне ставлення до дій опозиції [32, с. 1].

Відзначимо, що події 19 січня створили певний дисбаланс у країні, логіки і пояснень діям можновладців не було, не існувало також чітких прогнозів розвитку подій щодо найближчого майбутнього. Така ситуація призвела до того, що редакція газети «Голос України» після січневих подій почала висвітлювати події у центрі м. Києва переважно через призму нейтральності та різко негативного ставлення до опозиції. Ця тенденція простежувалася зокрема у подальших випусках газети аж до кінця протистояння [16, с. 2; 23, с. 3; 47, с. 1; 63, с. 3]. Зважаючи на те, що офіційно редакція газети «Голос України», основного представницького органу в Україні, повинна була відстоювати інтереси народу, такої тенденції в її діяльності майже не прослідковувалося. Проте нейтральність даного видання свідчить про значно менший вплив режиму Януковича на рівень об'єктивності висвітлення інформації та багатий досвід редакційного керівництва при висвітленні подібних суспільно-політичних подій.

Цікаву позицію щодо подій у центрі Києва у листопаді-грудні 2013 – січні-лютому 2014 рр. зайняла газета «Комсомольська правда в Україні», засновником якої є Б. Ложкін – голова «Українського Медіа Холдингу» [30], а головним редактором – Оксана Богданова, яка у 2004-2005 рр. була власкором НТН у Росії, а з січня 2006 р. – власкором «1+1» у Росії [33]. Зокрема, під час висвітлення осінньо-зимових подій у Києві в діях редакції видання «Комсомольська правда в Україні» прослідковувалося декілька тенденцій: 1) нейтральна [21, с. 3; 40, с. 1]; 2) нейтральна до влади [50]; 3) негативна до опозиції [18, с. 3], 4) позитивна до силовиків та МВС [13, с. 4], 5) негативна до мітингувальників та радикалів [49, с. 2; 54, с. 5; 54, с. 2]. Аналіз статей газети «Комсомольська правда в Україні» засвідчив, що це видання надавало найбільшої переваги навіть не діям влади, а діям силовиків. Водночас, не дивлячись на постійну критику дій мітингувальників, редакція газети декілька разів схвально оцінила їхні настрої. Зокрема, у публікації «Священники благословили на драку с «беркутом», що вийшла друком 3 грудня 2013 р., охарактеризовано вражаючу єдність українського народу та їх рішучі настрої [20, с. 4]. Лише 22 лютого 2014 р., після переходу значної частини правоохоронців на бік протестуючих, «Комсомольська правда в Україні» надрукувала статтю «Митингующие перемирию не рады», в якій простежувалася значна підтримка дій протестувальників [12, с. 2].

Серед провідних вищезгаданих друкованих ЗМІ, які неоднозначно ставилися до подій на Майдані Незалежності восени 2013 – взимку 2014 рр., вагоме місце відводиться газеті «Факты», власником якої є Віктор Пінчук, головний редактор – Олександр Швець [57]. Зокрема, після розгону студентів у ніч з 29 на 30 листопада 2013 р. та після подій на вул. Банковій 1 грудня 2013 р. редакція газети «Факты» висловила різко негативну позицію стосовно дій влади у матеріалі «Что с нами будет завтра», де зробила наголос на тому, що саме криваві події стали точкою неповернення у свідомості українського суспільства та вивели на вулиці мільйони людей [60, с. 4]. Загалом, протягом осінньо-зимових (2013–2014 рр.) протестних акцій у м. Києві у тональному забарвленні газети «Факты» простежувалося дві тенденції: 1) різко негативна до дій влади, МВС та беркуту; 2) позитивна до дій мітингувальників. Зокрема, у публікаціях «Мозг отказывается верить, что это происходит в действительности» за 4 грудня 2013 р. (інтерв'ю з потерпілою) [38], «Не оставляйте же раненых людей» за 5 грудня 2013 р. (інтерв'ю з лікарем-волонтером) [42], «Беркутовцы гнали нас как собак. Мы бежали по улице, а в спину летели пули» [12] та інших публікаціях жорстоко засуджувалися дії силовиків та влади. Водночас, у таких статтях як «В Киев свезли огромное количество наемников» за 22 січня 2014 р. [14], «Сергей Нигоян «Боритесь – поборете, вам Бог помагає» за 23.01.2014 р. [51], «Интервью с пострадавшими от действий силовиков» [27] – простежується активна підтримка дій протестуючих мас. Зауважимо, що на сторінках видання «Факты» не фіксувалося чіткої підтримки на користь опозиції та її діяльності у період протистояння.

Варто зауважити, що лояльними до мітингувальників були далеко не всі друковані ЗМІ. Так, контент-аналіз публікацій газети «Сегодня», якою володіє Ринат Ахметов [29], за листопад-

грудень 2013 – січень-лютий 2014 рр. свідчить, що, починаючи від зіткнень протестуючих з силовим блоком 1 грудня 2013 р., редакція газети намагалася зайняти нейтральну позицію по відношенню до всіх сторін [52, с. 2]. Проте під час кривавих сутичок у центрі Києва 19 січня 2014 р. газета «Сегодня» у статті «Майдан снова пошел на штурм» від 20 січня висловила негативну позицію в бік активістів, при цьому зберігаючи нейтральне ставлення до дій МВС [34, с. 2]. Січневі події, під час яких було убито двох протестувальників, дещо змінили тональне забарвлення на шпальтах газети «Сегодня». Зокрема, у статті під назвою «Митингующий на Грушевского: Уходите отсюда! Здесь ад» від 23 січня 2014 р. було розставлено різко негативні акценти стосовно дій МВС та нейтральну позицію стосовно мітингуючих [24, с. 3]. Аналіз таких публікацій видання «Сегодня» як «Пять причин ввести чрезвычайное положение» (24.01.2014 р.) [46], «Взорванное перемирие» (19.02.2014 р.) [17], «На баррикады не пустили только герб» [41, с. 2] свідчить, що позиція редакції газети залишалася відносно незмінною, притримуючись нейтральності та негативного ставлення до МВС. 21 лютого 2014 р. на шпальтах газети «Сегодня» було надруковано статтю «Страх и ненависть двух фронтов», в якій автори намагались виправдати правомірність дій МВС [53, с. 3]. Мінливість у тональності газети «Сегодня» засвідчила про непідконтрольність суспільно-політичного руху. Крім того, подальші події змусили зайняти редакцію цього видання загально-нейтральну позицію.

Великий вплив на свідомість українського суспільства мають друковані ЗМІ Російської Федерації в Україні, значна увага серед яких відводиться газетам «Московский комсомолец», «Российская газета» та «Коммерсант» (Росія). Наприкінці осені 2013 – початку 2014 рр. на шпальтах цих видань активно висвітлювались революційні події, що відбувалися у м. Києві. Проте тональність цих видань при висвітленні подій була різною.

Зокрема, газета «Московский комсомолец» після розгону студентів у ніч на 30 листопада 2013 р. у статті «Елка на месте бойни» негативно висвітлила позицію спецпідрозділу «беркут» та Януковича в цій ситуації, підтримавши позицію Майдану [5, с. 1]. Проте події, що відбулися 1 грудня 2013 р. на Банковій дали змогу редакції газети «Московский комсомолец» дещо змінити свою позицію. У статті «Именем революции» від 03.12.2013 р. усю відповідальність за зіткнення було покладено на організацію «Братство» Д. Корчинського, до якого нібито входили професійні найманці. У такий спосіб на шпальтах газети мітингуючих було умовно розділено на дві категорії – радикалів і мирних протестувальників, дії яких відповідно висвітлювались у негативному та позитивному руслі [6, с. 1]. Подібної позиції редакція газети притримувалася до січня 2014 р. Проте дедалі більше стиралося умовне розмежування між мирними мітингувальниками й радикалами, більшість з них стали радикально налаштованими протестувальниками [7, с. 1]. Крім того, чим більш радикальними були дії влади, то більш прихильно газета ставилася до Януковича та негативно до опозиції [48, с. 1]. Навіть масові вбивства людей на Майдані у лютому місяці не змінили політику редакції газети «Московский комсомолец».

Інше видання – «Российская газета» – містило дві чіткі позиції стосовно висвітлення подій у м. Києві восени 2013 – взимку 2014 рр.: 1) негативну до протестувальників та лідерів опозиції; 2) позитивну до влади. Про таку позицію свідчить зміст ключових статей цього видання у найгостріші моменти протистояння. Зокрема, у статті «С места событий: Киевская. Следующая Баррикадная» від 3 грудня події в Україні охарактеризовані як погроми, – мета яких розкачати владу в Україні [43, с. 9]; у публікації «Боевое крещение» від 20 січня у зіткненнях на Грушевського звинувачувалися лідери опозиції та автомайдану, висвітлено героїзм правоохоронців [22, с. 5]; у статті «С места событий. Украинская ночь: конец тишины» за 20 лютого демонстрантів було різко звинувачено у захопленні складів зі зброєю, а відповідальність за загибель людей покладено на опозицію [4, с. 1]. Лише 24 лютого 2014 р. «Российская газета» у матеріалі «Януковича провели в Европу – вокруг пальца» негативно охарактеризувала дії усіх сторін конфлікту – владу, опозицію та радикально налаштованих протестуючих [67, с. 1].

Нейтральнішу позицію відносно осінньо-зимових подій в Україні зайняла російська газета «Коммерсант». Зокрема, на початковому етапі революції у статті «Майдан розогнали до потери

контроля» редакція газети нейтральним тоном відреагувала на події [64, с. 7], проте з наступним розвитком подій на вул. Банковій 1 грудня 2013 р. в публікації «Україне не хватило недоверия к правительству» редакція газети виступила на боці Януковича та з яскравим відтінком негативу в бік опозиції [65, с. 8]. Січневі події змусили редакцію газети більш нейтрально реагувати на дії влади, зберігаючи при цьому негативне бачення дій опозиції та радикалів [9, с. 4]. У свою чергу, людневі масові вбивства людей змусили газету «Коммерсант» висвітлювати події на нейтральному фоні [8, с. 6].

Проведений аналіз свідчить про певні відмінності та фактори, що впливали на тональне забарвлення українських та російських друкованих видань. Висвітлення подій на шпальтах українських газет, які належать державі, – «Урядовий кур'єр» та «Голос України», залежали переважно від того, яка політична сила перебувала при владі та їх головного редактора. Під час Євромайдану, газета «Урядовий кур'єр» була майже цілком провладною. Водночас, газета «Голос України» – офіційне видання Верховної ради, хоч і мала провладний нахил, зайняла нейтральнішу позицію при висвітленні вищезгаданих подій.

Висвітлення подій на шпальтах таких приватних видань як «Комсомольская правда в Україні», «Сегодня» та «Факти» було дещо відмінним. Зокрема, «Комсомольская правда», якою володіє Б. Ложкін, намагалася нейтрально висвітлювати дії влади й опозиції (політика лавірування), при цьому категорично негативно висвітлювала дії мітингувальників. Поряд з цим, газета «Сегодня», підконтрольна Р. Ахметову, в цілому намагалася підтримувати нейтральне ставлення до влади та активістів, однак інколи схвально ставилася до дій МВС. Газета «Факти», що належить В. Пінчуку, вела політику в підтримку Майдану.

Майже всі російські видання, проаналізовані у даному дослідженні, підтримували позицію влади та МВС і негативно ставилися до мітингувальників. Крім того, досить часто акцентували свою увагу на виступах В. Путіна стосовно ситуації, що склалася в Україні.

Враховуючи зазначене, варто звернути увагу на кардинальну зміну характеру взаємовідносин засобів масової інформації та органів державної влади. Якщо на початку 90-х рр. органи державної влади в Україні здійснювали домінуючий вплив на вітчизняні аудіовізуальні мас-медіа як на загальнонаціональному, так і на місцевому рівні, то нині відмічається зміна вектору впливу – загальнонаціональні теле- і радіоканали фактично вийшли з-під контролю органів державної влади і суттєво впливають на реалізацію державної політики у всіх сферах суспільного життя. Очевидно, що на даному етапі характер взаємовідносин набув суб'єктних ознак.

Чи не найважливішим є те, що нинішні революції відбуваються в інформаційно насиченому полі і користуються продуктом сучасних високих технологій. А, отже, служать певним організатором змін у суспільстві ціною мінімальних людських ресурсів. Не випадково символами революцій стали квіти – тюльпан, троянда, лотос, жасмин.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Агресія у День Соборності двічі деструктивна // Урядовий кур'єр. – 23.01.2014. – № 13. – С. 1–4.
2. Азаров : 30 листопада на Майдані були не студенти, а провокатори [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.radiosvoboda.org/>.
3. Азаров М. В уряді буде проведено рішучі кадрові зміни (з виступу М. Азарова у Верховній Раді) / М. Азаров // Урядовий кур'єр. – 04.12.2013. – № 224. – С. 6.
4. Алешина М. С места событий. Украинская ночь : конец тишины / М. Алешина, П. Дульман, А. Деякина // Российская газета. – 20.02.2014. – № 6311. – С. 1.
5. Базак О. Елка на месте бойни / О. Базак // Московский комсомолец. – 02.12.2013. – № 26339. – С. 1.
6. Базак О. Именем Евролюции / О. Базак // Московский комсомолец. – 03.12.2013. – № 26400. – С. 1.
7. Базак О. Киев прошел Крещение огнем / О. Базак // Московский комсомолец. – 21.01.2014. – № 26433. – С. 1.
8. Барабанов И. Безпрезидентская форма правления / И. Барабанов // Коммерсант (Россия). – 24.02.2014. – № 30. – С. 6.
9. Барабанов И. Катапульта умирает, но не сдаётся / И. Барабанов // Коммерсант (Россия). – 22.01.2014. – № 8. – С. 1–6.
10. Беба П. Мова дипломатів може бути різкою / П. Беба // Урядовий кур'єр. – 21.02.2014. – № 34. – С. 3.
11. Бекешкіна І. Від Майдану-табору до Майдану-січі: що змінилося? [Електронний ресурс] / Ірина Бекешкіна. – Режим доступу : <http://www.dif.org.ua/>.

12. Беркутовцы гнали нас как собак. Мы бежали по улице, а в спину летели пули // Факты. – 21.01.2014. – № 1730. – С. 1–5.
13. Били сзади в голову, били профессионально // Комсомольская правда в Украине. – 02.12.2013. – № 1730. – С. 4.
14. В Киев свезли огромное количество наемников // Факты. – 22.01.2014. – С. 1–2.
15. Валевський О. Л. Аналіз причин невдач реалізації реформ в Україні [Електронний ресурс] / О. Л. Валевський. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/>.
16. Верховна Рада стала центром керівництва країни, єдиною легітимною владою, захищає і об'єднує схід і захід, північ і південь // Голос України. – 23.02.2014. – № 34. – С. 1–2.
17. Взорванное перемирие // Сегодня. – 19.02.2014. – С. 1–3.
18. Галаджий Е. Сон оппозиции / Е. Галаджий // Комсомольская правда в Украине. – 02.12.2013. – № 1729. – С. 3.
19. Дерий Д. Митингующие перемирию не рады / Д. Дерий // Комсомольская правда в Украине. – 22.02.2014. – № 1792. – С. 3.
20. Дерий Д. Священники благословили на драку с «беркутом» / Д. Дерий // Комсомольская правда в Украине. – 03.12.2013. – № 1730. – С. 4.
21. Дубовик О. Президент рассказал о Майдане / О. Дубовик // Комсомольская правда в Украине. – 04.12.2013. – № 1731. – С. 3.
22. Дульман П. Боевое крещение / П. Дульман // Российская газета. – 20.01.2014. – № 6282. – С. 5.
23. Жодних передумов для введення надзвичайного стану немає // Голос України. – 22.01.2014. – № 11. – С. 3.
24. Захарова А. Митингующий на Грушевского : «Уходите отсюда! Здесь просто ад» / А. Захарова // Сегодня. – 23.01.2014. – С. 1–3.
25. Звернення Президента до українського народу // Голос України. – 03.12.2013. – № 228. – С. 1.
26. Звернення Президента до Українського народу // Урядовий кур'єр. – 21.01.2014. – № 11. – С. 1.
27. Интервью с пострадавшими от действий силовиков // Факты. – 24.01.2014. – С. 4.
28. Кабінет Міністрів у блокаді // Голос України. – 03.12.2013. – № 228. – С. 1–9.
29. Коллектив газеты «Сегодня» о решении Ахметова: «Над редактором учинили расправу за борьбу с цензурой» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://censor.net.ua/>.
30. Комсомольская правда в Украине // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/>.
31. Кучерява О. Протистояння на Грушевського / О. Кучерява // Голос України. – 23.01.2014. – № 12. – С. 1–4.
32. Лавренюк С. Хрещення водою, вогнем та сльозогінним газом / С. Лавренюк // Голос України. – 03.12.2013. – № 10. – С. 1–2.
33. Леонова Е. «Комсомольскую правду» в Украине» очолить Оксана Богданова [Електронний ресурс] / Е. Леонова. – Режим доступу : <http://www.tv.net.ua/>.
34. Майдан снова пошел на штурм // Сегодня. – 20.01.2014. – С. 1–2.
35. Мацегора К. Такого масштабного протистояння столиця ще не знала / К. Мацегора // Урядовий кур'єр. – 19.02.2014. – № 32 (5161). – С. 1–2.
36. Медуниця Ю. Вуличні протести не забезпечать соціальних виплат / Ю. Медуниця, В. Процишин // Урядовий кур'єр. – 05.12.2013. – № 224 (5110). – С. 1–2.
37. Меркель і Грібаускайте обговорили з Януковичем УА в неформальній обстановці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://webcache.googleusercontent.com/>.
38. Мозг отказывается верить, что это происходит в действительности // Факты. – 04.12.2013. – С. 1–8.
39. Мусить перемогти здоровий глузд // Урядовий кур'єр. – 03.12.2013. – № 223. – С. 1–3.
40. Мятая столица // Комсомольская правда в Украине. – 02.12.2013. – № 1729. – С. 1.
41. На баррикады не пустили только герб // Сегодня. – 19.02.2014. – С. 1–3.
42. Не оставляйте же раненых людей // Факты. – 05.12.2013. – С. 5.
43. Новиков М. С места событий : Киевская. Следующая Баррикадная / М. Новиков, Е. Грушин // Российская газета. – 03.12.2013. – № 6248. – С. 9.
44. Поляруш А. А. Украина : эволюция «революций» / А. А. Поляруш, А. М. Юрченко. – К. : Саммит-книга, 2013. – 219 с.
45. Процишин В. «Коктейлем молотова» – по Конституції? / В. Процишин, К. Мацегора // Урядовий кур'єр. – № 11 (5140). – 21.01.2014. – С. 1–2.
46. Пять причин ввести чрезвычайное положение // Сегодня. – 24.01.2014. – С. 4.
47. Ромашкіна О. «Чорний вівторок» / О. Ромашкіна // Голос України. – 20.02.2014. – № 32. – С. 1–4.
48. Ростовский М. Убью за демократию! / М. Ростовский // Московский комсомолец. – 23.01.2014. – № 26435. – С. 1.
49. Рябоконе А. Коктейль Молотова, водометы и поиск провокаторов / А. Рябоконе, В. Чепурко, Д. Дерий, О. Дубовик // Комсомольская правда в Украине. – 20.01.2014. – № 1763. – С. 2.

50. Рябокони А. Майдан, рожденный соцсетями / А. Рябокони, Е. Галаджий // Комсомольская правда в Украине. – 02.12.2013. – № 1729. – С. 2.
51. Сергей Нигойан «Боритесь – поборете, вам Бог помогает» // Факты. – 23.01.2014. – С. 2.
52. Столица на баррикадах // Сегодня. – 03.12.2013. – С. 1–2.
53. Страх и ненависть двух фронтов // Сегодня. – 21.02.2014. – С. 1–5.
54. Супричева Е. Майдан : черный вторник / Е. Супричева // Комсомольская правда в Украине. – 19.02.2014. – № 1789. – С. 2.
55. Супричева Е. Майдан выжигают огнем / Е. Супричева // Комсомольская правда в Украине. – 20.02.2014. – № 1790. – С. 5.
56. Трагічні дати новітньої історії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://korslib.net/>.
57. Факты и комментарии [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/>.
58. Фото дня: кривавий розгін Євромайдану переріс у Революцію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukranews.com/ua/>.
59. Чи буде нова «революція на граніті»? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.theinsider.ua/>.
60. Что с нами будет завтра // Факты. – 03.12.2013. – С. 1–5.
61. Шаповаленко М. В. Політична стабільність та політичний капітал в умовах трансформації суспільства / Марина Володимирівна Шаповаленко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. – 2014. – Вип. 14. – С. 45–51.
62. Шевченко А. Насильство не може бути методом розв'язання проблем / А. Шевченко // Голос України. – 03.12.2013. – № 228. – С. 1.
63. Шевченко А. У результаті перемовин не повинно бути переможців і переможених / А. Шевченко // Голос України. – 24.01.2014. – № 13. – С. 1–4.
64. Юсин М. Майдан разогнали до потери контроля / М. Юсин // Коммерсант (Россия). – 02.12.2013. – № 221. – С. 7.
65. Юсин М. Украине не хватило недоверия к правительству / М. Юсин // Коммерсант (Россия). – 04.12.2013. – № 223. – С. 8.
66. Янукович Віктор. Будь який, навіть поганий, мир краще за будь-яку війну (за матеріалами інтерв'ю) / Віктор Янукович // Урядовий кур'єр. – 04.12.2013. – № 224 (5110). – С. 2–3.
67. Януковича провели в Європу – вокруг пальца // Российская газета. – 24.02.2014. – № 6315. – С. 1.
68. Corruption perceptions index 2013 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://cpi.transparency.org/>.
69. Johnson C. Revolution and the Social System / C. Johnson. – Stanford : Stanford Univer, 1964. – 68 p.

REFERENCES

1. Agresiya u Den Sobornosti dvichi destruktivna // Uryadoviy kur'yer. – 23.01.2014. – № 13. – С. 1–4.
2. Azarov : 30 listopada na Maydani buli ne studenti, a provokatori [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <https://www.radiosvoboda.org/>.
3. Azarov M. V uryadi bude provedeno rishuchi kadrovi zmini (z vistupu M. Azarova u Verkhovniy Radi) / M. Azarov // Uryadoviy kur'yer. – 04.12.2013. – № 224. – С. 6.
4. Aleshina M. S mesta sobytiy. Ukrainskaya noch : konets tishini / M. Aleshina. P. Dulman. A. Dedyakina // Rossiyskaya gazeta. – 20.02.2014. – № 6311. – С. 1.
5. Bazak O. Elka na meste boyni / O. Bazak // Moskovskiy komsomolets. – 02.12.2013. – № 26339. – С. 1.
6. Bazak O. Imenem Evrolyutsii / O. Bazak // Moskovskiy komsomolets. – 03.12.2013. – № 26400. – С. 1.
7. Bazak O. Kiyev proshel Kreshcheniye ognem / O. Bazak // Moskovskiy komsomolets. – 21.01.2014. – № 26433. – С. 1.
8. Barabanov I. Bezprezidentskaya forma pravleniya / I. Barabanov // Kommersant (Rossiya). – 24.02.2014. – № 30. – С. 6.
9. Barabanov I. Katapulta umirayet, no ne sdayetsya / I. Barabanov // Kommersant (Rossiya). – 22.01.2014. – № 8. – С. 1–6.
10. Beba P. Mova diplomativ mozhe buti rizkoyu / P. Beba // Uryadoviy kur'yer. – 21.02.2014. – № 34. – С. 3.
11. Bekeshkina I. Vid Maydanu-taboru do Maydanu-sichi: shcho zminilosya? [Elektronniy resurs] / Irina Bekeshkina. – Rezhim dostupu : <http://www.dif.org.ua/>.
12. Berkutovtsy gnali nas kak sobak. My bezhali po ulitse, a v spinu leteli puli // Fakty. – 21.01.2014. – № 1730. – С. 1–5.
13. Bili szadi v golovu, bili profesionalno // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 02.12.2013. – № 1730. – С. 4.
14. V Kiyev svezli ogromnoye kolichestvo nayemnikov / Fakty. – 22.01.2014. – С. 1–2.
15. Valevskiy O. L. Analiz prichin nevdach realizatsii reform v Ukraini [Elektronniy resurs] / O. L. Valevskiy. – Rezhim dostupu : <http://www.academy.gov.ua/>.
16. Verkhovna Rada stala tsentrom kerivnitstva kraini, yedinoyu legitimnoyu vladoyu, zakhishchaye i ob'yednuye skhid i zakhid, pivnich i pivden // Golos Ukrainy. – 23.02.2014. – № 34. – С. 1–2.

17. Vzorvanoye peremiriye // Segodnya. – 19.02.2014. – S. 1–3.
18. Galadzhiiy E. Son oppozitsii / E. Galadzhiiy // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 02.12.2013. – № 1729. – S. 3.
19. Deriy D. Mitinguyushchiye peremiriyu ne radi / D. Deriy // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 22.02.2014. – № 1792. – S. 3.
20. Deriy D. Svyashchenniki blagoslovili na draku s «berkutom» / D. Deriy // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 03.12.2013. – № 1730. – S. 4.
21. Dubovik O. Prezident roskazal o Maydane / O. Dubovik // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 04.12.2013. – № 1731. – S. 3.
22. Dulman P. Boyevoye kreshcheniye / P. Dulman // Rossiyskaya gazeta. – 20.01.2014. – № 6282. – S. 5.
23. Zhodnikh peredumov dlya vvedennya nadzvichaynogo stanu nemaye // Golos Ukraini. – 22.01.2014. – № 11. – S. 3.
24. Zakharova A. Mitinguyushchiy na Grushevskogo : «Ukhodite otsyuda! Zdes prosto ad» / A. Zakharova // Segodnya. – 23.01.2014. – S. 1–3.
25. Zvernennya Prezidenta do ukrainskogo narodu // Golos Ukrainy. – 03.12.2013. – № 228. – S. 1.
26. Zvernennya Prezidenta do Ukrainskogo narodu // Uryadoviy kur'yer. – 21.01.2014. – № 11. – S. 1.
27. Intervyu s postradavshimi ot deystviy silovikov // Fakty. – 24.01.2014. – S. 4.
28. Kabinet Ministriv u blokadi // Golos Ukrainy. – 03.12.2013. – № 228. – S. 1–9.
29. Kollektiv gazety «Segodnya» o reshenii Akhmetova: «Nad redaktorom uchinili raspravu za borbu s tsenzuroy» [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://censor.net.ua/>.
30. Komsomolskaya pravda v Ukraine // [Elektronniy resurs] – Rezhim dostupu : <http://uk.wikipedia.org/>.
31. Kucheryava O. Protistoyannya na Grushevskogo / O. Kucheryava // Golos Ukrainy. – 23.01.2014. – № 12. – S. 1–4.
32. Lavrenyuk S. Khreshchennya vodoyu. vognem ta slozoginnim gazom / S. Lavrenyuk // Golos Ukrainy. – 03.12.2013. – № 10. – S. 1–2.
33. Leonova E. «Komsomolskuyu pravdu» v Ukraine» ocholit Oksana Bogdanova [Elektronniy resurs] / E. Leonova. – Rezhim dostupu : <http://www.tv.net.ua/>.
34. Maydan snova poshol na shturm // Segodnya. – 20.01.2014. – S. 1–2.
35. Matsegora K. Takogo masshtabnogo protistoyannya stolitsya shche ne znala / K. Matsegora // Uryadoviy kur'yer. – 19.02.2014. – № 32 (5161). – S. 1–2.
36. Medunitsya Yu. Vulichni protesti ne zabezpechat sotsialnikh viplat / Yu. Medunitsya, V. Protsishin // Uryadoviy kur'yer. – 05.12.2013. – № 224 (5110). – S. 1–2.
37. Merkel i Gribauskayte obgovorili z Yanukovichem UA v neformalniy obstanovtsi [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://webcache.googleusercontent.com/>.
38. Mozg otkazyvayetsya verit, chto eto proiskhodit v deystvitelnosti // Fakty. – 04.12.2013. – S. 1–8.
39. Musit peremogti zdoroviy gluzd // Uryadoviy kur'yer. – 03.12.2013. – № 223. – S. 1–3.
40. Myatezhnaya stolitsa // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 02.12.2013. – № 1729. – S. 1.
41. Na barikady ne pustili tolko gerb // Segodnya. – 19.02.2014. – S. 1–3.
42. Ne ostavlyat zhe ranenyykh lyudey // Fakty. – 05.12.2013. – C. 5.
43. Novikov M. S mesta sobytiiy : Kiyevskaya. Sleduyushchaya Barrikadnaya / M. Novikov, E. Grushin // Rossiyskaya gazeta. – 03.12.2013. – № 6248. – S. 9.
44. Polyarush A. A. Ukraina : evolyutsiya «revolyutsiy» / A. A. Polyarush, A. M. Yurchenko. – K. : Sammit-kniga. 2013. – 219 s.
45. Protsishin V. «Kokteylem molotova» – po Konstitutsii? / V. Protsishin, K. Matsegora // Uryadoviy kur'yer. – № 11 (5140). – 21.01.2014. – S. 1–2.
46. Pyat prichin vvesti chrezvychaynoye polozheniye // Segodnya. – 24.01.2014. – C. 4.
47. Romashkina O. «Chorniy vivtorok» / O. Romashkina // Golos Ukrainy. – 20.02.2014. – № 32. – C. 1–4.
48. Rostovskiy M. Ubyu za demokratiyu! / M. Rostovskiy // Moskovskiy komsomolets. – 23.01.2014. – № 26435. – C. 1.
49. Ryabokon A. Kokteyl Molotova, vodomety i poisk provokatorov / A. Ryabokon, V. Chepurko, D. Deriy, O. Dubovik // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 20.01.2014. – № 1763. – C. 2.
50. Ryabokon A. Maydan, rozhdennyi sotssetyami / A. Ryabokon, E. Galadzhiiy // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 02.12.2013. – № 1729. – C. 2.
51. Sergey Nigoyan «Boritesya – poborete. vam Bog pomagaye» // Fakty. – 23.01.2014. – C. 2.
52. Stolitsa na barikadakh // Segodnya. – 03.12.2013. – C. 1–2.
53. Strakh i nenavist dvukh frontov // Segodnya. – 21.02.2014. – C. 1–5.
54. Supricheva E. Maydan : chernyy vtorniy / E. Supricheva // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 19.02.2014. – № 1789. – C. 2.
55. Supricheva E. Maydan vizhigayut ognem / E. Supricheva // Komsomolskaya pravda v Ukraine. – 20.02.2014. – № 1790. – C. 5.

56. Tragichni dati novitnoi istorii Ukraini [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://korslib.net/>.
57. Fakty i kommentarii / [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://uk.wikipedia.org/>.
58. Foto dnya: krivaviy rozgin Evromaydanu pereris u Revolyutsiyu [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <https://ukranews.com/ua/>.
59. Chi bude nova «revolyutsiya na graniti»? [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu : <http://www.theinsider.ua/>.
60. Chto s nami budet zavtra // Fakty. – 03.12.2013. – С. 1–5.
61. Shapovalenko M. V. Politichna stabilnist ta politichniy kapital v umovakh transformatsii suspilstva / Marina Volodimirivna Shapovalenko // Naukoviy chasopis NPU im. M. P. Dragomanova. Seriya 22. Politichni nauki ta metodika vikladannya sotsialno-politichnikh distsiplin. – 2014. – Vip. 14. – S. 45–51.
62. Shevchenko A. Nasilstvo ne mozhe buti metodom rozv'yazannya problem / A. Shevchenko // Golos Ukraini. – 03.12.2013. – № 228. – С. 1.
63. Shevchenko A. U rezultati peremovin ne povinno buti peremozhstiv i peremozhenikh / A. Shevchenko // Golos Ukraini. – 24.01.2014. – № 13. – S. 1–4.
64. Yusin M. Maydan razognali do poteri kontrolya / M. Yusin // Kommersant (Rossiya). – 02.12.2013. – № 221. – С. 7.
65. Yusin M. Ukraine ne khvatilo nedoveriya k pravitelstvu / M. Yusin // Kommersant (Rossiya). – 04.12.2013. – № 223. – С. 8.
66. Yanukovich Viktor. Bud yakiy, navit poganiy. mir krashche za bud-yaku viynu (za materialami interv'yu) / Viktor Yanukovich // Uryadoviy kur'yer. – 04.12.2013. – № 224 (5110). – S. 2–3.
67. Yanukovicha proveli v Evropu – vokrug paltsa // Rossiyskaya gazeta. – 24.02.2014. – № 6315. – С. 1.
68. Corruption perceptions index 2013 [Electronic resource]. – Mode of access : <http://cpi.transparency.org/>.
69. Johnson C. Revolution and the Social System / C. Johnson. – Stanford : Stanford Univer. 1964. – 68 p.

Вакулич Владимир

**ВЛИЯНИЕ МЕДИА НА РАЗВИТИЕ ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ В ОБЩЕСТВЕ
(НА ПРИМЕРЕ УКРАИНСКОЙ РЕВОЛЮЦИИ ДОСТОИНСТВА 2013-2014 ГГ.)**

Статья посвящена анализу влияния социальных коммуникаций на революции XXI века, в частности и на ход событий, которые привели к революции Достоинства в конце ноября 2013 г. в Киеве. По мнению автора, без телевидения, сети Интернет, других информационных средств события тех дней не могли бы иметь революционного развития, не сформировалась бы модель общества с новыми подходами.

Ключевые слова: Майдан, социальные коммуникации, революция.

Vakulych Volodymyr

**MEDIA INFLUENCE ON POLITICAL DEVELOPMENTS IN THE SOCIETY
(IN THE CASE OF THE UKRAINIAN REVOLUTION 2013-2014)**

This article analyzes the impact of social communications in the course of events that led to the Revolution of Dignity in late November 2013 in Kiev. According to the author, without television, the Internet and other information media events of those days could be a revolutionary development model have not formed a society with new approaches.

Keywords: Independence, social communication, revolution.

Одержано 17.05.2017

УДК 930(477):321.01«20»

**Дем'яненко Борис
(Переяслав-Хмельницький)**

**ІСТОРІОГРАФІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ВЛАДОЗНАВЧОГО ДИСКУРСУ:
ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ ПОШУКІВ, КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ, УЗАГАЛЬНЕНЬ
(продовження)**

У статті запропоновано історіографічний аналіз найпомітніших вітчизняних публікацій періоду незалежності, присвячених дослідженню влади (політичної, державної, соціальної тощо) в контексті органічного поєднання здобутків світової теорії влади (насамперед демократичного досвіду) з українським політико-владним контекстом. Ґрунтовне ознайомлення з вітчизняним владознавчим дискурсом, його творче осмислення, дозволить вийти на нові рівні розуміння феномену влади (політичної, державної, соціальної тощо), подолати стійкі стереотипні, аматорські й міфологізовані уявлення про